

Jaarverslag 2015 GRID Grafisch Museum Groningen

Woord vooraf

2015 was een bewogen jaar voor GRID. “Het jaar van de grote verplaatsingen”, kopte het Dagblad van het Noorden boven een interview waarin directeur Fronique Oosterhof terugblijkt op de verhuizing naar de Sint Jansstraat. Dat er iets moest gebeuren met het grafisch museum was al enige tijd duidelijk. Op de locatie aan de Rabenhauptstraat gingen de bezoekersaantallen per jaar achteruit. Ter plekke vernieuwen, onder meer door te verbouwen, was geen optie. Het monumentale schoolgebouw mocht maar beperkt worden aangepast, de financiering daarvan bleek onmogelijk.

Vanaf 2014 bereidden bestuur en directie, een transitie voor. Met als kernelementen: verkoop van het pand aan de Rabenhauptstraat, verhuizen naar een meer centraal gelegen locatie, realiseren van een erfgoedmuseum ‘nieuwe stijl’, met een interactieve presentatie, verbindingen tussen oude en hedendaagse technieken, aansluiting bij de aanpak van De Verhalen van Groningen en actieve betrokkenheid van bewoners uit stad en provincie.

In 2015 was het zover. In het voorjaar werd een koper gevonden voor de monumentale school. Evenals een nieuwe museumlocatie: drie units in het voormalig provinciaal archief aan de Sint Jansstraat. Het oude museum sloot op 1 mei. Na een intensief verhuis- en vernieuwingstraject opende wethouder Paul de Rook op 16 oktober het nieuwe GRID.

Het nieuwe GRID kon gerealiseerd worden dankzij de financiële steun van een aantal gulle fondsen en een bijdrage van de provincie Groningen. En niet te vergeten dankzij de inzet van de ruim 50 bestaande en nieuwe vrijwilligers. Bestuur en directie zijn hen daarvoor buitengewoon erkentelijk! GRID kon het jaar van de grote verplaatsingen afsluiten met bijna 2800 bezoekers in de eerste tweeënhalve maand.

Op diepladers door de binnenstad.

<http://www.dvhn.nl/groningen/Het-jaar-van-de-grote-verplaatsingen-21096667.html>

Bestuur 2015

Bestuur Stichting Grafisch Museum Groningen:

Gaby Poell, voorzitter

Camara vd Spoel, secretaris

Pieter Fennema, penningmeester

Bea Ekamper, lid

Guus Klaas, lid

Koos Staal, lid

Stichting Beheer Rabenhauptstraat – Geert Christians

Het bestuur heeft in 2015 een zeer actieve rol vervuld. Het was nauw betrokken bij de planvorming voor verhuizing en transitie, de werving van subsidies en de monitoring op de uitvoering van het project. Naast de maandelijkse bestuursvergaderingen namen afzonderlijke bestuursleden deel aan de vergaderingen van diverse werkgroepen, waarin de verhuizing en transitie werden voorbereid, en aan de vergaderingen van de bouwcommissie. Voorzitter, secretaris en penningmeester vergaderden tijdens het verhuistraject ongeveer tweewekelijks met directeur en medewerker bedrijfsvoering (stuurgroep).

Bestuur en directie werken volgens de Code Cultural Governance. Hiertoe zijn in 2015 nieuwe statuten opgesteld en een directiestatuut, waarin se verantwoordelijkheden van directie en bestuur zijn vastgelegd.

Periode Rabenhauptstraat (januari- eind mei 2015)

De eerste vijf maanden van het jaar heeft het museum aan de Rabenhauptstraat gewoon gefunctioneerd, met een expositie, presentaties van jong talent, workshops en cursussen. In deze maanden ontvingen we 2550 bezoekers.

Expositie

Infographics: de wereld in data (25 januari – 31 mei) De expositie belichtte vanuit een nieuwe invalshoek ons huidige informatietijdperk. Ruim dertig hedendaagse Nederlandse vormgevers en ontwerpbureaus toonden hun vaak kleurrijke en vrolijke visualisaties van (statistische) gegevens, processen en instructies. Ook was er aandacht voor de historische context van de infographic.

Op 30 januari was er een goedbezochte en geanimeerde netwerkborrel voor de deelnemende grafisch ontwerpers.

Jong talent

Het overkoepelende thema voor de jonge talenten was 'papier'. In 2015 exposeerden de Stalinski's, met hun Zine, en Renée Boute, met papier gemaakt van groente en fruit.

Activiteiten en educatie

Tijdens deze laatste periode aan de Rabenhauptstraat organiseerde het museum cursussen zeefdruk en houtdruk. Er waren workshops Werkmanteknik en lino-snede en demonstraties typografie. Het museum ontving gemiddeld (krap) twee groepen per week voor het educatieve aanbod, een kinderfeestje of een groepsworkshop.

In april waren er extra activiteiten in het kader van de Museumweek.

Werkmanjaar

De Werkman kniehevelpers werd tijdens het Werkmanjaar in bruikleen teruggegeven aan het Groninger Museum ten behoeve van de tentoonstelling *Werkman. Leven en Werk*. Directeur Paulina de Nijs verzorgde in het kader daarvan een lezing in het Groninger Museum. Vrijwilligers van GRID demonstreerden live de Werkmanteknik tijdens het programma *Stand van Stad*. De grote bijdrage van GRID aan het Werkmanjaar werd gerealiseerd in het nieuwe museum, namelijk de openingstentoonstelling *The Next Call. H.N. Werkman en de internationale avant-garde*.

Afscheidswekend

In het laatste weekend van mei namen we afscheid van onze oude locatie. Met een boekenmarkt, live muziek, lezingen en workshops.

Nieuwe directeur

In het voorjaar maakte Paulina de Nijs bekend te willen stoppen als directeur. Paulina de Nijs was sinds 1 mei 2008 directeur van GRID. Tijdens haar directeurschap wist zij intern een professionaliseringsslag te maken, streed zij met succes bij gemeente en provincie voor het behoud van het museum en organiseerde zij evenementen en tentoonstellingen die de landelijke pers haalden. Zij wordt opgevolgd door Fronique Oosterhof (Groningen, 1960). Oosterhof studeerde Neerlandistiek en Kunstgeschiedenis aan de RuG en was werkzaam in het onderwijs, bij de gemeente Groningen en in de museumwereld. Daarnaast had ze een eigen tekst- en communicatiebureau en was ze projectleider van diverse vrijwilligersinitiatieven. Onder haar leiding moet het nieuwe GRID een levendig en interactief erfgoedmuseum worden, met een sterk inhoudelijk verhaal. Het versterken van het educatieve aanbod is daarbij een van de speerpunten.

Een nieuw museum (juni – 15 oktober)

Op 12 maart maakte het museum de verhuizing bekend. Daarop gingen de nodige voorbereidingen van start.

Groningen krijgt meer GRID!

Nieuwe naam, nieuw smoel

De ingewikkelde naam van het museum – GR-ID, museum voor het realiseren van Grafische Ideeën – werd veranderd naar GRID Grafisch Museum Groningen. Voor de verbouwing en inrichting van de nieuwe locatie viel de keuze op architect Nynke-Rixt Jukema. Ontwerper Jelle Post werd gevraagd voor de huisstijl en webbouwer Cronius voor de nieuwe website en het intranet. Jukema kwam met een slimme ruimtelijke indeling, in een stoere stijl met elementen als staal en underlayment. Jelle Post zorgde voor een unieke huisstijl, die het plezier in grafisch ontwerp verraadt. De website werd op dezelfde wijze vormgegeven.

Collectie

In het pand aan de Rabenhauptstraat waren vijftwintig jaar lang drukpersen, grafisch gereedschap, drukkers- binders- en zetttersmaterialen ingebracht. Het pand stond van kelder tot zolder vol. De verhuizing was dé gelegenheid om beter overzicht te krijgen. Voor behoud en afstoten golden de volgende criteria:

- de mee te nemen machines en gereedschappen zijn in goede staat;
- de mee te nemen objecten leveren een unieke bijdrage aan Het Verhaal van Grafisch Groningen (zo is de hele inventaris van drukkerij Mulder uit Oude Pekela meegegaan, ook al verkeert een deel in slechte staat)
- zo min mogelijk dubbelingen meenemen;
- bij twijfel: meenemen naar de nieuwe locatie!

Wat niet is meegegaan, is afgestoten volgens de LAMO procedure. Zo is de inventaris van clichéfabriek De Poel in langdurig bruikleen afgestaan aan het Steendrukkerijmuseum in Valkenswaard en zijn er machines verkocht aan andere grafische instellingen (kleine drukkerijmusea in Grootegast en Meppel, grafische werkplaats Academie Minerva). Ook de bibliotheek is opgeschoond en van drie (soms meer) dubbele exemplaren ontdaan.

Bruikleengever Boon gaf bij de verhuizing van GRID aangegeven de collectie drukkerij Werkman te willen verkopen. GRID heeft als langdurig bruikleennemer voorrang. De collectie is meeverhuisd onder voorwaarde dat GRID uiterlijk medio 2017 fondsen heeft verworven voor aankoop.

Project verhuizing, transitie en openingsjaar

Voor het project verhuizing, transitie en openingsjaar is in 2014 een apart projectplan, inclusief begroting, opgesteld. Voor de investeringen in verbouwing en inrichting, verhuizing, project management, risograaf, audiovisuele middelen en PR & Marketing was uiteindelijk een bedrag

van €365.500 beschikbaar door bijdragen van diverse fondsen en de provincie. Ook werd geld gegenereerd om een aantal activiteiten in het openingsjaar (2015-2016) te realiseren: activiteiten op het gebied van community building, Het Verhaal van Grafisch Groningen (oral history) en Jong Talent (in totaal €54.500). GRID financierde de rest (in totaal €207.500, afgerond) van het project uit een deel van het bedrag, beschikbaar gekomen door verkoop van het pand aan de Rabenhauptstraat, en door zelfwerkzaamheid.

Verbouwing en inrichting

Van april tot en met oktober zijn de drie kantoorunits aan de Sint Jansstraat getransformeerd tot een volwaardig museum.

Multifunctionele ontvangstruimte

Op de begane grond is unit 1 verbouwd tot multifunctionele ontvangstruimte, met een grote balie annex koffiecorner, etalages annex winkelruimte, workshopruimte met kastenwand voor materialen, waarin ingebouwd een kleine schoonmaakruimte met wasbak. Op het entresol zijn een kantoor en flexplek annex koffieruimte voor de medewerkers gerealiseerd.

Museum en 'werkplaats'

In de tweede en derde unit zijn de ruimtes voor de permanente en tijdelijke presentaties gerealiseerd. Daarbij is de inrichting van de expositieruimte voor de permanente collectie (begane grond en entresol) zowel museaal als praktisch. De grafische objecten de ontwerpstudio, de drukkerij, de binderij en de zetterij zijn immers niet alleen te bekijken, er wordt ook mee gewerkt. In de zaal op de eerste verdieping moet ook (kwetsbaar) werk op papier kunnen worden getoond. De ruimte is daarom voorzien van UV-werend folie, speciale rolgordijnen en goede verlichting, die is terug te dimmen tot een strenge museale norm van 50 lumen. Verder is er geïnvesteerd in 10 verplaatsbare wanden, 12 tafelvitrines, een beamer en een frame voor grote presentaties op doek. Het bovenste entresol is geschikt gemaakt voor de presentatie van de Werkman collectie en het geven van workshops. Een aantal voorzieningen (kasten en werkbanken) worden in 2016 vervolmaakt.

Oud en nieuw

Onderdeel van de vaste erfgoedpresentatie zijn ook hedendaagse grafische machines en technieken. We kregen de mogelijkheid een hedendaagse ontwerpstudio in te richten, compleet met Apple computers, die zijn voorzien van professionele ontwerpsoftware, en een risograaf. Een van de grote ramen aan de straatzijde werd een touchscreen, waarop voorbijgangers bijzondere projecten, zoals 10x10 grid, interactief kunnen ervaren. Een noviteit voor de stad!

Extra voorzieningen

Met het aanbrengen van hellingbanen en twee trapliften is het museum toegankelijk gemaakt voor rolstoelgebruikers. Op de begane grond bevond zich al een invalidentoilet. In het souterrain zijn nieuwe toiletten voor de bezoekers gemaakt.

Een forse tegenslag waren de vloeren. De oorspronkelijke sterke archiefvloeren waren helaas eind vorige eeuw vervangen door gewone vloeren. Deze hadden te weinig draagvermogen voor de zware persen. Daardoor was extra fundering nodig.

De Gezinsbode, oktober 2015

Transitie

Om een ander museum te worden zijn een nieuwe verhuizing en een nieuw uiterlijk niet voldoende. Het museum moest van een instelling voor en door drukkers een instelling worden voor een breed publiek. En dat vroeg om inhoudelijke veranderingen, versterking op het gebied van personeel en organisatie en op het vlak van communicatie en PR.

Deelprojecten

Voor de inhoudelijke vernieuwing van het museum is een aantal projecten in het leven geroepen, waaronder het oral history project De Verhalen van Grafisch Groningen, JongTalent@GRID, 10x10 GRID en het Grafisch Festival. Alle projecten zijn erop gericht inwoners van Groningen actief bij het grafisch erfgoed te betrekken, door zelf te vertellen, objecten in te brengen, iets te maken of te ontwerpen. De uitkomsten kunnen vervolgens geïntegreerd worden in de interactieve erfgoedpresentatie (als min-expositie, film) of worden ontsloten via apps (zowel binnen als buiten het museum). Met de uitvoering van twee projecten hebben we in 2015 een start gemaakt. Zo maakten we een filmportret van Klaas de Poel, van clichéfabriek De Poel. Ook zijn we begonnen het materiaal te ontsluiten van offsetdrukkerij Letsch, in de tweede helft van de twintigste eeuw een zeer vernieuwend Gronings bedrijf. Daarnaast is de pilot versie van 10x10 grid gelanceerd. Deze database van grafische kunstwerkjes is via de website én via een app op het interactieve raam naast de ingang van GRID te 'raadplegen'. De uitvoering van deze projecten vraagt tijd en aandacht en zal de komende jaren beslaan.

Personeel en Organisatie/bedrijfsvoering

Van 0,5 naar 1,5 fte. Directeur hele baan. Daarnaast iemand voor het opzetten van de bedrijfsvoering. Veel aandacht voor de vrijwilligers: meenemen in de nieuwe situatie. Informatie- en inspiratie en instructiebijeenkomsten, meehelpen met verhuizing, verbouwing. Samen op Noorderzon gestaan. Meer stroomlijning in de organisatie – teams samengesteld, roosters gemaakt. Bezetting per dagdeel geregeld.

Op twee na alle vrijwilligers meegegaan, nieuwe vrijwilligers (15?)

Bedrijfsvoering op orde: kassasysteem (nieuwe kassa) (kasstromen, factuurafhandeling, boekingen)

Intranet (basis)

PR en Communicatie

GRID investeerde in 2015 in een nieuwe huisstijl en nieuwe huisstijlmiddelen. De ontwerpen van Jelle Post vielen meteen op. De posters voor de openingscampagne werden zelfs gekaapt door studenten van de Academie in Den Haag. Voor het eerst in zijn bestaan liet GRID een

drietalige algemene folder door de noordelijke provincies verspreiden. Er werd een nieuwe website ontworpen, die in de toekomst meertalig wordt.

Eind 2015 was het communicatieplan voor de komende vijf jaren gereed. Het blijft voor een klein museum als GRID een uitdagende opgave om met weinig financiële middelen voldoende publiciteit te genereren. Het communicatieplan zal worden uitgewerkt tot een plan van aanpak. Het museum zoekt actief naar een content manager voor de website en een (vrijwillige) medewerker Marketing, voor de benadering van een aantal specifieke doelgroepen.

GRID participeerde in de gemeenschappelijke folder van de vijf musea in de stad. Deze samenwerking smaakte naar meer. Verder was er regelmatig contact met Marketing Groningen. GRID nam deel aan de acties voor de wintercampagne en de Schatkaart van het Noorden (beide een initiatief van MG).

De opening van het museum genereerde behoorlijk wat regionale publiciteit. Een aantal weekbladen (bv Elsevier) tipten het museum als nieuwe hotspot.

GRID aan de Sint Jansstraat, eerste deel openingsjaar

Met verruimde openingstijden en een uitgebreid activiteitenaanbod is GRID met vliegende start begonnen aan de ontwikkeling tot een interactief erfgoedmuseum dat – mede vanwege de persoonlijke benadering door onze vrijwilligers – een breed publiek aanspreekt. Een week na het openingsweekend stonden er 1000 bezoekers op de teller. GRID sloot het kalenderjaar af met 2800 bezoekers op de nieuwe locatie.

Aanbod oktober-december

Expositie (16 oktober 2015 tot en met 17 januari 2016): *The Next Call. H.N. Werkman en de internationale avant-garde*. [zie persbericht opening]

De expositie vond plaats in het kader van het Werkmanjaar 2015. Peter Jordens (voorzitter Stichting de Ploeg) trad op als adviseur. Hij gaf ook twee maal een speciale rondleiding bij de tentoonstelling. Voor deze expositie konden we beschikken over vele bruiklenen uit privé collecties en uit de collecties van Nederlandse en buitenlandse musea.

Bij de tentoonstelling verscheen het eerste GRID magazine, gedrukt op de risograaf.

GRID was eind oktober het startpunt van de Werkmanparade.

Tussen het eind van de herfstvakantie en het begin van de kerstvakantie ontving het museum gemiddeld 2 schoolklassen per week. Het aanbod bestond doorgaans uit een rondleiding door de erfgoedcollectie met aansluitend een workshop in een grafische techniek. Het ging om leerlingen uit het basisonderwijs tot en met studenten MBO en HBO.

Strak activiteiten programma, met workshops op zaterdag en zondag en dagelijkse activiteiten voor kinderen in de schoolvakanties

28 november: Saturday Night concert, uitgevoerd door twee Groningse koren (Focus Vocaal, Ten Toon, stadsdichter Kasper Peters)

En verder...

Nam GRID in 2015 deel aan

- De Nationale Museumweek
- Noorderzon (ROTOR) – voor het eerst en voor herhaling vatbaar
- Oktobermaand Kindermaand
- Rabobank Museumdag,
- Dag van de Groninger Geschiedenis

Samenwerking

De ligging in de binnenstad biedt nieuwe mogelijkheden tot samenwerking. Met Kunstencentrum Vrijdag zijn afspraken gemaakt over het activiteitenaanbod. GRID biedt workshops (geïntegreerd in een rondleiding en museumbezoek), en verwijst voor verdieping

naar de cursussen van Vrijdag. Deze handelwijze geldt overigens ook richting het Grafisch Centrum. GRID is zelf gestopt met het aanbieden van cursussen. Voor arrangementen met horeca wordt samengewerkt met het Feithhuis. Daarnaast werden de mogelijkheden verkend tot samenwerking met de vier andere musea in de stad, Erfgoedpartners/Museumhuis, de Synagoge, Verhalen van Groningen, Marketing Groningen, Minerva, de Martinikerk.

Cijfermatig overzicht

Samenvatting jaarcijfers 2014 en 2015

	Realisatie 2014	Realisatie 2015
Bezoekers	4.640	5.350
Subsidie Gemeente + Provincie	52.000	48.500
Subsidie / bezoeker	11,21	9,07
Eigen opbrengsten	31.812	36.456
Totaal opbrengsten*	97.735	84.956
Percentage eigen opbrengsten	33%	43%
Eigen vermogen	36.634	205.691
Resultaat	9.290	169.055

* exclusief projectsubsidies

Kengetallen museale vernieuwing

Investerings	557.690
<i>Financiële dekking</i>	
Scholten Kamminga Fonds	150.000
VSB Fonds	75.000
Prins Bernard Cultuur Fonds	7.500
Overige fondsen	118.000
Eigen Middelen	207.190

Ondertekend voor akkoord:

B.A. Ekamper (voorzitter)

P. Fennema (penningmeester)